

CINEMA : CANNES 2003

Voci ki, co on còp, on « bèldje » si ritrove è plinne lumêre avou on bea film. « **Dès plomes dins l' tiêsse** », da Tomas de Thier, nos conte l' istwêre d' ène feume k' èle a pièrdu s' n' èfant, i s' a nèyî, èt n' si djoke nèn dèl vîre, di lî cauzer. D' après ck' on dit, ça rishènerève à do Ingmar Bergman. Come ça s' a toûrné do costé di Chalêrwè èt di Ggnape, i nos shonne k' on l' arêve bèn fait è walon. Ptète ki ça lî arêve doné li « nokète di pus »... N' vos sovnèz nèn dèl vwè da Liv Ullmann dins « Cris èt chuchotmints » è v.o ? On l' polève xhoûter sins comprinde ck' èle dijéve. Èt si Sofîye Museur avêve djôzé è walon, lès imaedjes, l' istwêre, sêrîne mwins bèn ?

A, oyi ! c' èst po l' vinte aus ôtes payis ! Èt lès Xhiringawa èt Cie k' on nos passe è djaponès, i sont si malaujis à comprinde ? D' après l' ôteû : « *On vike dins on payi ki lès « ûlemints sont ritinus* ». *On î èst « mwèyin* », *on î vôte « mwèyin* », *tos lès paurtis politikés son-st-au mitan... ça*

nos djouwe cink lignes ! Èwou èst l' utopéye è nosse payi ? »
Vêci, on saye d' ènn' aurder

ène picîye...

KRISTYAN DUPONT A DIT :

c' èst-i nèn bia, ça ?

DJAN GABIN

avêve dimandé k' on spaude sès cindes dins l' Grande Basse. On l' a fait. On inglès a dimandé k' on stitche lès sènes dins dès cartouches k' sès soçons vont fé pèter. S' veuve avêve volu lès machî dins l' dièle po fé dès « colons à satchî d' sus ». Lès camarades da Tony, l'

moru, l' on fait kandjî d' idêye. Is n' volîne nèn lî tirer dsus.

ÈNE BIÈSTRÎYE, ÈNE VRÊYE :

Nosse vijène, ki s' n' ome a moru, a anonci à Bèlgacon k' èle èstêve divneuve veuve. Dins l' novia botin, po trover s' lumèro i faut cachî à... Veuve !

Drapias

A s' dimander si on n' lît nèn dins lès asses. A Waterloo, lès vola bèn à discuter po z-î disfinde tos lès drapias li chîj di djulèt, djoû d' èdaume do Toû d' France. Sêrdje Vén Ovètfèld balzine co, :mins...

(à shûre ?)

È L' FRANCE,

Èlodèye Gossuin, k' a on mandat politike « djouwe » dins l' « Cinse dès Conèxhus ». Amon nos ôtes, Marc Wèlmoti, èto on « zèlu » va, ptète, si rimète à z-apontiyî lès djouweus d' Sint Truiden. à mia taper dins l' bale. Èt vos, i vos dimère do tins d' libe ?

WÊTÈZ À VOS...

si vos purdèz do Crauvia. A cauze dèl pitite bleuwe pulule, i gn' a dès mariaedjes ki s' disacopèlenu. Lès feumes si plindenu dès tro fèlès atakes di leûs omes. Po ça, è l' Amèrike èt l' G.-B. èles wangnenu leu divôrce. Sayèz di n' vos « réfwarci » k' on djoû dsus deus, po comincî... Mins, on nos aprind èto k' pou n' nèn awè on cancèr dilè sès mamurons, ène feume k' a s' ritoû d' aedje dwè fé d' l' ècsèrcisse trwès eûres au mwins l' samwinne. Ptète k' i gn' a moyin d' s' arindjî ? Kwè vos shène-t-i, Mèliye ?

I n' vos faut nèn vos èwarer, on comèle èt maxhe todi lès moudèyes di sicrijhaedje

PO Z' AWÈ MAXHURÉ

(i gn'a chîj ans didci k' is n' avîne nèn d' pu 16 ans) dès meûrs, is ont chake on an à passer au yoyo. Dès rēcèdivisses violeus ont wangnî bèn pus wêre èt co avou sursis !

*

“**VASS' TI DJOKER,**
miyârd di miyârd ? ti m'

ènèrves, ti m' pèles li panse à todî stichî t' frèd èt frèche muzia è m'n' orêye ! Et co m' bouxhî dès còps ddins m' drwète sipale. Èle fini pa m' fé do maû èt à ièsse tote bleûwe. Oyi, dji l' sins bé qui ti m' vwès voltîye. Dispû l' tins k' t' ès todî là padrî mi, Maria Dèyi, ti duvréves li sawè ki c' èst tot parèy pour mi. Djoke tès somadjaedjes. Dimère bin paujère tot come dins l' ôtrayîr. L'tins èwouss' ki t' èstéves co tot djonne èt plin d' vayance... Dji l' sé bé k' t' as toûné aveûle mins, xhoûte, si l' oto bodje, c' èst ki dji n' t' a nin lèyî tot mërseû. Dji seû todî là ! Djoke-tu, n' vins né co m' rilètchî èt m' blêfer dins m'n' anête. Nonna, dji n' va nèn t' lèyî tchère. Ça fait cauzu katôze ans k' t' ès aclapé à mès guètes, t' ès là, avou mi dins

totes mès trotes, ti duvréve li sawè ki dji n' va nèn asteûre t' foute à l'uxh passki ti d'vins vî, k' ti cominces ène miète à bate li bèrloke. K' t' ètinds deûr. K' ti n' as pu si aujhi po ritrover lès bales. Oyi, ti n' arives pus à griper dès montêyes, t' as ostant deûr à t' couchî k' a t' lèver. T' as pris do pwèds dispû k' tès bulokes son-st-ève mins c' èst tès mimbes ki s' sont radeuri à n' si pus sawè bèn ployî. Tès bulokes, dji wadje k' i gna on long tins ki ti lès as roviyî, nonna ? Pokwè awè do r'naud por zèles ? èles ni t' avîne, maleureu todî, mày sièrvu. Là, c' èst bin, doucètemint t' tièsse dissus mi spale, come dins l' tins. Dji m' va t' kèkî padrî l' orêye. **Way ! Wête à ti.** I m' faut frinner, astampé, ti vas co rider. Si ça continûwe, i m' va falu t' loyî à chake voyadje. Alèz, nos vola à l' maujone. Ti vas polu bwêre à t' soû, mindjî èt, bèn au rcwèt, dwârmu dins l' cujène stauré à t' nauje su l' vîye covêrte. Prince, mi vî tchin. **Djoke ! Miyârd ! Tèl' sé bèn, vî sto, k' mi étou dji t' vwè voltîye !**

*

ÈT SI ON RIVNÈVE DSUS L' PÎRE BORDIÈ ?

Tote si vikêrîye i s' a sovnu d' sès sofrixhances d' èfant d' pôve k' on s' foutéve di sès mousemints, di s' nom, di s' n' acsint. D' après li, il èstéve li victime d' on “racisse di classe” èt i brèyéve passki l' nom di s' popa, ome dèl posse, ni sèréve mày dins lès dicsionêres. C' èst cès skèrnaxhes là ki n' l' ont nèn lèyî s' fé prinde aus riglatixhemints do “riconxhu

intèlètuwalisse” èt si tinu à iute ossi bèn dès stalinisses ki dès maoyisses. I clincève pus rade po Bachelârd èt Cangilèm k' po dès bordjwès “ène miète dsus l' doû” o “inocint” come Sârtre o Aron. I èstéve todî mau à s' n' auje pask' il èstéve on “dominé” arivé à rèxhe do ran. “lèsse èwouski dji seû pòke l' imaedje ki dj' a d' mi”, dijève-t-i sins trover drole ki s' n' oûve èstéve, dispû trinte anêyes, divneuwe l' mèsse idèolodjêye dès intèlètuwèls, dès èsègneus, dès wòts placés, k' il avève tapé dissus. N' èst-i nèn divnu l' alibi po nos èspliker tos lès rataedjes dins lès sicoles èt rëfwarcî l' sociâle orbêre ki li minme avève passé oute. I gn'a on monde èteûre l' djinti ome k' il èstéve èt l' fèlté d' sès tècses di socyolodjisse ! I gn' a branmint a z' awè stî rabaxhî dins leû

djonèsse, mins wêre à fini pa lèyî ostant d' grètes dsus lès ôtes pou roviyî s' n' onte passêye...

I n' vos faut nèn vos èwarer, on comèle èt maxhe todî lès moudêyes di sicrijhaedje